

POSTANOWIENIE

Dnia 17 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Grela

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z powództwa G. A.
przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W.
o uchylenie uchwały ewentualnie stwierdzenie nieważności uchwały,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 17 maja 2019 r.,
zażalenia powódki na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 28 grudnia 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

1) oddała zażalenie;

**2) wniosek o przywrócenie terminu zawarty w zażaleniu
przekazuje do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...);**

**3) zasądza od G. A. na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w
W. kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów
postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 28 grudnia 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...), w sprawie o uchylenie uchwały ewentualnie stwierdzenie nieważności uchwały, z powództwa G. A. przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W., postanowił odrzucić skargę kasacyjną powódki z powodu jej nieopłacenia.

W zażaleniu na to postanowienie powódka domagała się:

1. Uchylenia postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...), przywrócenia terminu do uzupełnienia skargi kasacyjnej przez złożenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym i zwolnienie powódki od kosztów sądowych w postępowaniu wywołanym wniesioną skargą kasacyjną, a w przypadku nie uwzględnienia tego wniosku przez Sąd Apelacyjny w (...),

2. Uchylenia przez Sąd Najwyższy zaskarżonego postanowienia, przywrócenia terminu do uzupełnienia skargi kasacyjnej przez złożenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym i zwolnienie powódki od kosztów sądowych w postępowaniu wywołanym wniesioną skargą kasacyjną,

3. Zwolnienia powódki od kosztów sądowych od tego zażalenia.

W odpowiedzi na zażalenie strona pozwana domagała się jego oddalenia w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie jest bezzasadne. Powódka G. A., reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wnosząc skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 21 maja 2018 r. nie uiściła od niej opłaty (200 zł) i w konsekwencji, zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału, została wezwana do jej uiszczenia w terminie tygodniowym, pod rygorem odrzucenia skargi. W odpowiedzi na to zarządzenie powódka wskazała, że postanowieniem Sądu Okręgowego w W. z dnia 5 stycznia 2018 r. została zwolniona w całości od kosztów sądowych w jej sprawie, a zwolnienie to obejmuje także postępowanie ze skargi kasacyjnej. W rezultacie żaląca nie uiściła opłaty od skargi kasacyjnej w ustawowym terminie. Sąd Apelacyjny w (...) zaskarżonym postanowieniem odrzucił skargę kasacyjną, jako nieopłaconą.

W zażaleniu powódka zarzuciła Sądowi Apelacyjnemu to, że wzywając ją do opłacenia skargi kasacyjnej nie wskazał podstawy prawnej tego obowiązku, a powołana przez ten Sąd uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07, OSNC 2008/11/122 - zasada prawna - wprawdzie ma istotne znaczenie dla praktyki sądowej, to zarazem nie jest źródłem prawa powszechnie obowiązującego. W dalszej kolejności żaląca wskazała, że wobec nie określenia przez Sąd Apelacyjny podstawy żądania opłaty od skargi

kasacyjnej ani nie dokonania zwrotu skargi wraz z uzasadnieniem nie ponosi ona winy w uchybieniu terminowi do uzupełnienia skargi kasacyjnej i tą okolicznością uzasadniła swój wniosek o przywrócenie tego terminu przez Sąd Najwyższy. Powódka podniosła też, że kwotowo, jak to ujęła, niewielka opłata od skargi kasacyjnej w kwocie 200 zł mogłaby pozbawić ją prawa do sądu – rozpatrzenia jej skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy. W efekcie uzasadniając wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym (opłata od skargi kasacyjnej i przedmiotowego zażalenia), powódka wskazała, że, jako emerytka, nie jest w stanie ponieść tych opłat bez uszczerbku swojego utrzymania.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutu żalącej, że Sąd Apelacyjny w (...) wzywając ją do opłacenia skargi kasacyjnej nie wskazał podstawy prawnej tego obowiązku, a powołana przez ten Sąd uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07, OSNC 2008/11/122 - zasada prawna nie jest źródłem prawa powszechnie obowiązującego. Zgodnie z art. 87 §1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z dnia 2 stycznia 2018 r.), uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego, składu połączonych izb oraz składu całej izby, z chwilą ich podjęcia, uzyskują moc zasad prawnych. Skład 7 sędziów może postanowić o nadaniu uchwale mocy zasady prawnej. Zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą Sądu Najwyższego mającą swoją podbudowę w poglądach nauki prawa, uchwały Sądu Najwyższego mające moc zasady prawnej, przyjęte do stosowania do szerszej praktyki, wiążą tylko składy Sądu Najwyższego. Nie mogą one orzekać sprzecznie z taką zasadą prawną, chyba że nastąpi zmiana stanu prawnego lub też Sąd Najwyższy, w specjalnej przewidzianej do tego procedurze, odstąpi od danej zasady prawnej. Uchwały mające moc zasad prawnych wiążą wszystkie składy Sądu Najwyższego, niezależnie od ich rangi. Oznacza to, że uchwała składu siedmiu sędziów, mająca moc zasady prawnej, jest wiążąca dla innych składów Sądu Najwyższego. Związanie zasadami prawnymi tylko składów Sądu Najwyższego nie oznacza, że zasady prawne pozostają bez wpływu na orzecznictwo sądów powszechnych i sądów wojskowych. Brak bowiem formalnej mocy wiążącej orzecznictwa Sądu Najwyższego, poza związaniem wynikającym z przepisów szczególnych (por.: art. 390 § 2 k.p.c., 398²⁰ k.p.c.), nie oznacza, iż nie mają one realnego wpływu na orzecznictwo sądowe.

Zawierają one bowiem zawsze określoną wykładnię danej normy prawnej popartą szeroką argumentacją i autorytetem Sądu Najwyższego. Niezastosowanie się do takiej uchwały wymaga zatem przedstawienia pogłębionej kontrargumentacji, której żaląca, reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, będącego radcą prawnym, nie wykazała. W konsekwencji skład orzekający w niniejszej sprawie podzieli argumentację prawną przedstawioną w uchwale z dnia 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07, OSNC 2008/11/122. Kolejno zatem wskazać należy, że z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), co miało miejsce z dniem 6 lutego 2005 r., nastąpiła zmiana charakteru postępowania kasacyjnego, które stało się postępowaniem szczególnym, pozostającym poza strukturami sądów powszechnych. W konsekwencji utraciło aktualność stanowisko Sądu Najwyższego zajmowane wcześniej na tle regulacji kosztów sądowych w odniesieniu do postępowania kasacyjnego (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2000 r., III CZ 43/00, OSNC 2000, nr 11, poz. 202 i z dnia 26 lipca 2000 r., I CZ 89/00, niepubl.). Na gruncie stanu prawnego, kiedy kasacja przysługiwała od orzeczeń nieprawomocnych i była zbliżona do III instancji sądowej, przyjmowano, że zwolnienie od kosztów sądowych przyznane na etapie postępowania rozpoznawczego rozciąga się na postępowanie kasacyjne. W konsekwencji, strona nie musiała uiszczać opłaty stosunkowej od wnoszonej kasacji. Obecnie uregulowania te nie obowiązują. Skarga kasacyjna to nadzwyczajny środek zaskarżenia przysługujący od prawomocnych orzeczeń i nie sposób uznać jej za kolejną instancję sądową. Wobec tego nie można przyjmować, aby na tym etapie postępowania (postępowania szczególnego) działało zwolnienie z kosztów sądowych uzyskane w postępowaniu rozpoznawczym.

Skarżąca została wezwana, na podstawie art. 398⁶ § 1 k.p.c. w zw. z art. 130 § 1 k.p.c., zarządzeniem przewodniczącego do uiszczenia opłaty sądowej od skargi kasacyjnej i obowiązku tego nie wykonała ani też we właściwym terminie nie złożyła wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Zasadnie zatem Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. Uchybienia skarżącej nie sanuje również niewysoka opłata sądowa należna od skargi. Stosowanie sankcji procesowej w postaci odrzucenia skargi, jaką przewiduje ustawa w art. 398⁶ § 2

k.p.c., nie może bowiem być relatywizowane i uzależniane od wysokości należnej opłaty sądowej. Oznaczałoby to nieuzasadnione nierówne traktowanie obywateli przed sądem, w dodatku w oparciu o przesłankę ocenną i niewynikającą z ustawy.

Jeśli chodzi natomiast o wniosek o przywrócenie terminu do uiszczenia opłaty sądowej, to podlega on rozpoznaniu przez Sąd Apelacyjny, przy czym, wobec odrzucenia skargi kasacyjnej wniosek ten powinien obejmować tę właśnie czynność procesową. Wskazać należy, że niedopuszczalne jest łączenie tych dwóch środków prawnych: zażalenia i wniosku o przywrócenie terminu. Ponieważ skarżąca wniosek o przywrócenie terminu zawarła we wniosku objętym zażaleniem, Sąd Najwyższy uznał, że rozpoznaniu podlega w pierwszej kolejności zażalenie.

Z przedstawionych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz na podstawie art. 200 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. jak również na podstawie art. 98 k.p.c. orzekł jak na wstępie. Wobec braku w zażaleniu wniosku profesjonalnego pełnomocnika o przyznanie wynagrodzenia za udzielenie skarżącej pomocy prawnej z urzędu i braku oświadczenia o tym, że koszty pomocy prawnej nie zostały pokryte, brak również w orzeczeniu rozstrzygnięcia w tym przedmiocie.